

Asia: VN/9885/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistukseen liittyvistä muutoksista oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön

Tietosuojalakiin ehdotettavat muutokset

Kommenttinne koskien tietosuojalain 4 §:n ehdotettavia muutoksia (henkilötietojen käsittely yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai julkisen vallan käyttämiseksi):

Uusi 2 momentti ei-viranomaisten tekemästä lakiin perustuvasta julkisesta hallintotehtävästä selkeyttää säännöstä tiedonhallintalain soveltamisalaa vastaavaksi. Se myös huomioi paremmin ulkoistukset (HE-luonnos s. 28: "Momentissa tarkoitettu henkilötietojen käsittely koskisi muun muassa sellaista käsittelyä, joka liittyy momentissa tarkoitettulle yksityiselle taholle lailla tai lain nojalla annettuihin kehittämis-, suunnittelu- ja selvitystehtäviin."). Tietosuojalaki toki asettaa reunaehdot: käsittelyn tulee silti olla asianmukaisesti perusteltua ja myös yksityisen tahon olisi aina tapauskohtaisesti arvioitava, voidaanko kyseessä olevaa henkilötietojen käsittelyä pitää oikeasuhtaisena käsittelyn tarkoitukset huomioon ottaen (HE-luonnos s. 27-28). Ehdotettu henkilötietojen käsittelyn oikeusperusta julkista hallintotehtävää hoitavalle olisi rajattu nimenomaisesti sellaiseen yleistä etua koskevan tehtävän hoitamiseen ja julkisen vallan käyttöön, joka on tarpeen ja oikeasuhteista. Ehdotettu uusi 2 momentti ei luo oikeudellista perustaa käsitellä erityisiä henkilötietoja tai rikosasioiden henkilötietoja, ja tämä onkin tarkkaan HE-luonnoksen perusteluissa mainittu (HE-luonnos s. 25-26).

Kommenttinne koskien tietosuojalain 6 §:n ehdotettavia muutoksia (erityisiin henkilötietoryhmiin ja rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvä käsittely):

-

Kommenttinne koskien tietosuojalain 7 §:n ehdotettavia muutoksia (rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvä käsittely):

Ehdotetun 7 §:n 1 momentin 3) kohdan muotoilua tulisi kuitenkin täsmentää, sillä nyt tekstissä lukee "käsittelystä säädetään laissa tai käsittely on välttämätöntä välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tärkeää yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi". Lause on kömpelö ja tulisi muotoilla uudelleen.

Kommenttinne sertifiointielimien akkreditointia koskevista muutosehdotuksista:

-

Yleiset kommentit:

-

Muun oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön ehdotettavat muutokset:

Kommenttinne teknisiä rajapintoja ja katseluyhteyksiä koskevien säännösten päivittämisestä:

1 Eläintenpitokieltoverkisteri

Esityksessä ehdotetaan, että eläintenpitokieltoverkisteristä annettua lakia (21/2011) muutetaan siten, että lain 4 §:n 2 momentti kumottaisiin tarpeettomana, koska tietojen luovuttamisesta teknisten rajapintojen ja katseluyhteyksien avulla säädetään tiedonhallintalaissa. Samalla pykälän otsikkoa muutettaisiin ja 3 momentista poistettaisiin viittaus kumottavaan 2 momenttiin.

Voimassa olevan 4 §:n 1 momentin 1) kohdan mukaan rekisteriin talletetuista tiedoista saa salassapitosäännösten estämättä antaa tietoja eläintenpitokiellon noudattamisen valvomiseksi kiellon valvonnasta huolehtiville eläinsuojelulain (247/1996) 34, 34 a ja 35–37 §:ssä mainituille viranomaisille. Tältä osin ORK kiinnittää ensinnä huomiota siihen, että mainittu eläinsuojelulaki on kumottu vuoden 2023 lopulla ja tältä osin sovelletaan nykyään lakia eläinten hyvinvoinnista (693/2023). Myös kyseisen lain valvontaviranomaisten määrittelyä koskevaa 5 §:n 1 momentin 6) kohtaa muutetaan vuoden 2026 alusta lukien siten, että valvontaviranomaisella tarkoitetaan Ruokavirastoa, Tullia, kunnaneläinlääkäriä, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavaa viranhaltijaa ja poliisia. Eläinsuojelulain mukaisia valvontaviranomaisia ovat olleet Maa- ja metsätalousministeriö, Ruokavirasto, Aluehallintovirasto, paikalliset viranomaiset, tarkastuseläinlääkäri sekä lihantarkastaja. Näin tulkintatilanteissa viittaus vanhentuneeseen lakiin saattaa aiheuttaa tulkintaongelmia viranomaispiirin sisällön muuttuessa olennaisesti. ORK esittää, että eläintenpitokieltoverkisteristä annetun lain 4 §:n 1 momentin viittaus päivitetään vastaamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä myös tältä osin.

Lisäksi voimassa olevan 4 §:n 1 momentin 4) kohdan mukaan rekisterin tietoja saa salassapitosäännösten estämättä antaa maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa (284/2008) tarkoitettuun tietojärjestelmään talletettavaksi ja käytettäväksi sellaisten maatalous-, elintarvike- ja maaseutuelinkeinohallinnon tehtävien hoitoa varten, joissa eläintenpitokielto laissa erikseen säädetyissä tapauksissa on otettava tai voidaan ottaa huomioon. Myös tältä osin on maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annettu laki kumottu vuonna 2021 ruokahallinnon tietovarannosta annetun lain (560/2021) säätämisen yhteydessä. Myös tältä osin eläintenpitokieltoverkisteriä koskeva sääntely olisi ORK:n näkemyksen mukaan aiheellista saattaa ajan tasalle.

Nyt kumottavaksi ehdotetun eläintenpitokieltoverkisteristä annetun lain 4 §:n 2 momentin mukaan edellä lausutuissa tapauksissa tiedot voidaan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla. ORK arvioi, ettei ehdotettu muutos ole ongelmallinen, mikäli kaikki 4 §:ssä mainitut toimijat ovat

viranomaisia. Mikäli jollekin muulle kuin viranomaisstatuksella toimivalle taholle olisi ajankohtaista ja mahdollista avata katseluyhteys eläintenpitokieltorekisterin tietoihin, on tilanne ongelmallinen, sillä tiedonhallintalaissa ei säädetä katseluyhteyden toteuttamisesta muulle kuin viranomaiselle, vaan tämä edellyttää erillistä nimenomaista säädöstä (tiedonhallintalaki 24 § 2 mom.).

Konkurssi- ja yrityssaneerausrekisterin, velkajärjestelyrekisterin ja rikosrekisterin osalta esityksessä ehdotetaan, että teknisen käyttöyhteyden käsite muutetaan vastaamaan tiedonhallintalaissa mainittuja teknisen rajapinnan ja katseluyhteyden käsitteitä. ORK pitäisi johdonmukaisena ja soveltamista koskevien ongelmatilanteiden välttämiseksi tarpeellisenä, että samaa systematiikkaa sovellettaisiin myös eläintenpitokieltorekisteristä annetun lain osalta, ja teknistä käyttöyhteyttä koskevat maininnat poistamisen sijaan korvattaisiin teknisen rajapinnan ja katseluyhteyden käsitteillä.

2 Laki konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä

Esityksessä ehdotetaan, että konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain (137/2004) 9 ja 10 §:ssä oleva teknisen käyttöyhteyden käsite poistettaisiin ja sen sijaan viitattaisiin rajapinnan ja katseluyhteyksien avulla tapahtuvaan tietojen luovuttamiseen. ORK pitää esitettyä muutosta kannatettavana, mutta ORK:lle on epäselvää, muodostaako 9 §:ssä kuvattu mahdollisuus luovuttaa tietoja myös katseluyhteyksien kautta sellaisen tiedonhallintalain 24 §:n 2 momentissa mainitun muuta sähköistä muotoa ja muulle kuin viranomaiselle toteutettua katseluyhteyttä koskevan erillisen säännöksen, joka oikeuttaisi luovuttamaan tietoja muulle kuin viranomaiselle myös esimerkiksi katseluyhteyden välityksellä. Tältä osin lainsäädäntö näyttäisi muodostavan eräänlaisen kehäpäätelmän, jossa julkisuuslain 16 §:n 4 momentissa säädetysti tietojen antamisesta teknisen rajapinnan ja katseluyhteyden avulla säädetään tiedonhallintalaissa, ja tiedonhallintalain 24 §:n 2 momentin mukaan katseluyhteydestä säädetään erikseen.

3 Laki liiketoimintakiellosta

Esityksessä ehdotetaan, että liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) 21 §:n 2 momentin maininnat teknisestä käyttöyhteydestä sekä tietojen luovuttamisesta muutoin sähköisesti poistettaisiin. ORK kiinnittää tältä osin huomiota siihen, että nykyisen säännöksen mukaan teknistä käyttöyhteyttä on mahdollista hyödyntää tietojen luovuttamisessa myös muille kuin viranomaisille eli luottotietotoimintaa harjoittaville yhteisöille, luotto- ja rahoituslaitoksille sekä muille yhteisöille, jotka toiminnassaan jatkuvasti tarvitsevat tietoja sopimusosapuolen luotettavuuden arvioimiseksi tai muuta tähän verrattavaa hyväksyttävää tarkoitusta varten. Edellä lausutuun tavoin tiedonhallintalain mukaan muulle kuin viranomaiselle tapahtuvasta muusta sähköisestä luovutuksesta kuin teknisistä rajapinnoista on säädetty nimenomaisesti erikseen. Ehdotetun muutoksen myötä ei ORK:n käsityksen mukaan tällainen tietojen luovuttaminen liiketoimintakieltorekisteristä olisi enää mahdollista, ellei kyseisen tahon tiedonsaantioikeutta koskevan säännöksen yhteydessä ole

nimenomaisesti säädetty oikeudesta saada kyseisiä tietoja katseluyhteyden välityksellä tai muutoin sähköisesti.

Edelleen ehdotettu säännös muodostuu logiikaltaan epäselväksi, sillä 21 §:n ensimmäisen virkkeen mukaan jokaisella on oikeus saada tietoja voimassa olevista liiketoimintakielloista tehdyistä merkinnöistä myös kopiona ja tulosteena, jonka lisäksi tietoja voidaan luovuttaa tuomioistuimelle, muulle viranomaiselle sekä muille luetelluille tahoille. Mikäli jokaisella on oikeus saada tietoja kyseisestä rekisteristä, olisi säännöksen johdonmukaisuuden kannalta ORK:n näkemyksen mukaan aiheellista säilyttää siinä tuomioistuimen, muun viranomaisen sekä muiden lueteltujen tahojen kohdalla edelleen luovutustapaa koskeva maininta, mutta korvata teknisen käyttöyhteyden käsite teknisen rajapinnan ja katseluyhteyden käsitteillä.

4 Laki velkajärjestelyrekisteristä

Esityksessä ehdotetaan, että velkajärjestelyrekisteristä annetun lain (368/2017) 8 ja 9 §:ää muutetaan siten, että niissä mainittu tekninen käyttöyhteys korvataan viittaamalla rajapinnan ja katseluyhteyksien avulla tapahtuvaan tietojen luovuttamiseen. 8 §:n 3 momentin toisesta virkkeestä ehdotetaan poistettavaksi viittaus tekniseen käyttöyhteyteen. ORK pitää ehdotettuja muutoksia kannatettavina lukuun ottamatta 8 §:n 3 momentin toista virkettä, jonka ehdotettu muotoilu saattaa aiheuttaa käytännössä tulkintaepäselvyyksiä. ORK kiinnittää huomiota siihen, että nyt voimassa olevan muotoilun mukaan rekisterin tietoja voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden välityksellä sille, joka tarvitsee niitä luoton myöntämistä ja valvontaa varten, mutta muu massaluovutus on nimenomaisesti rajattu keinovalikoiman ulkopuolelle. Mikäli maininta teknisestä luovutustavasta poistetaan kokonaan, näyttäisi muun massaluovutuksen käyttömahdollisuus laajentuvan myös sellaisiin tahoihin, jotka tarvitsevat tietoja luoton myöntämistä ja valvontaa varten. ORK esittääkin, että myös tässä kohtaa teknisen käyttöyhteyden käsite poistamisen sijaan korvattaisiin teknisen rajapinnan ja katseluyhteyden käsitteellä. Tämä selkiyttäisi myös säännöksen suhdetta tiedonhallintalain 24 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan muulle kuin viranomaiselle tehtävästä katseluyhteydellä tai muulla sähköisellä tavalla tapahtuvasta tiedon antamisesta on säädetty nimenomaisesti erikseen.

5 Rikosrekisterilaki

Esityksessä ehdotetaan, että rikosrekisterilain (770/1993) 5 §:ää muutetaan korvaamalla siinä oleva teknisen käyttöyhteyden käsite viittaamalla sen sijasta rajapinnan ja katseluyhteyksien avulla tapahtuvaan tietojen luovuttamiseen. ORK pitää ehdotettua muutosta tältä osin kannatettavana eikä tunnista, että siihen liittyisi tulkintaepäselvyyksiä.

ORK tuo rikosrekisterilain osalta tässä yhteydessä esiin myös sen, että lain 4 a §:n 1 momentin 1) -kohdassa on vanhentunut viittaus jo kumottuun ulkomaalaislakiin (378/1991). ORK esittää, että

viittaus päivitetään selvyiden vuoksi kohdistumaan toukokuun 2004 alusta voimaan tulleeseen ulkomaalaislakiin (301/2004).

Kommenttinne yrityskiinnityslakia koskevista muutoksista:

-

Yleiset kommentit:

-

Muut kommentit:

Yleiset kommentit:

-

Kivinen Jussi
Oikeusrekisterikeskus

Lyytikäinen Virpi
Oikeusrekisterikeskus